

deflagratie of **explosieve verbranding**, zie *explosie.

deflatie [economie] (v. Fr. *déflation*, = lett.: vermindering van opgezwollenheid, vgl. *inflatie), in het algemeen een ontwikkeling van het economisch leven waarbij de prijzen dalen, de werkgelegenheid vermindert, de productie afneemt en de geldhoeveelheid kleiner wordt (zie ook *conjunctuur). Meestal wordt de gebruikmaking van het begrip voorbehouden ter karakterisering van een met monetaire middelen – inkrimping van de geldvoorziening – veroorzaakte prijsdaling. Vermindering van de tewerkstelling en van de productie is hierbij dan het gevolg van een deflatoire situatie.

Deflatie kan o.m. worden veroorzaakt door een bewuste overheidspolitiek. Door minder uit te geven dan hij uit belastingen of leningen ontvangt, doet de staat de geldhoeveelheid inkrimpen. Hierdoor ontstaat een neerwaartse druk op het prijspeil. Voorts kan de *centrale bank via een monetair beleid, gericht op vermindering van kredietverlening door het bankwezen, deflatie bewerkstelligen. Wordt deze deflatoire politiek bedreven om een eerder te sterk gezwollen geldomloop tot meer gewenst geachte proporties terug te brengen, dan spreekt men van des- of disinflatie. In al deze gevallen is de bewust teweeggebrachte deflatie bedoeld als middel om een opwaartse conjuncturele ontwikkeling, welke vergezeld gaat van inflatoire spanningen, af te remmen. Deflatie kan echter ook het gevolg zijn van verminderde economische activiteit. Deze vermindering leidt namelijk tot aflossing van bankkrediet, en dus tot een inkrimping van de geldhoeveelheid.

LIT. H. Visser, *Monetaire theorie* (1973); F. Keesing en S. Korteweg, *Het moderne geldwezen*, III (¹³1975); F. Hartog, *Ons arme geld* (1977).

deflatie [geologie], *ablatie door de wind.

defloratie, = *ontmaagding.

Defoe, Daniel (Londen 1660 – aldaar 26 april 1731), Engels romanschrijver en politiek pamfletist, zoon van een slager, James Foe, veranderde in 1703 zijn naam. Hij oefende verschillende beroepen uit, nam deel aan de opstand van Monmouth en voegde zich in 1688 bij het leger van stadhouder Willem III. Voor hem ook schreef hij het satirische ge-

dicht *The true-born Englishman* (1701), ter bestrijding van het heersende vooroordeel tegen een niet-Engelse koning. In 1702 verscheen zijn pamflet *The shortest way with dissenters*, waarin hij, zelf dissenter, ironisch de totale onderdrukking der dissenters eiste. Hij werd enkele maanden gevangengezet, een feit dat blijkbaar diepgaande invloed op zijn leven had. In 1704 richtte hij het tijdschrift *The Review* op, een voorloper van *The Spectator*. Hij was betrokken bij allerlei politieke intriges en werd diverse malen vervolgd wegens laster.

Pas op 59-jarige leeftijd kwam hij tot het schrijven van het boek dat hem beroemd zou maken: *The life and strange surprising adventures of Robinson Crusoe* (1719), gebaseerd op de avonturen van de zeeman Alexander Selkirk, die zich liet afzetten op het onbewoonde eiland Juan Fernández in de Grote Oceaan. Hiervan werd een journaal opgesteld door Rogers, de man die Selkirk redde. Dit journaal en misschien ook de *Beschryving van het magtig koningryk Krinke Kesmes* van de Zwolse chirurgijn Hendrik Smeeks (1708) werd door Defoe gebruikt. De diepere betekenis ligt in de fysieke en morele strijd van de enkeling tegen de natuur en in zijn uiteindelijke overwinning. In alle talen vertaald, heeft het boek ook geïnspireerd tot imitaties, *Robinsonades*. In de daaropvolgende vijf jaar schreef Defoe nog een groot aantal romans, memoires en journalen, waarvan de bekendste zijn *Captain Singleton* (1720), *Moll Flanders* (1722), *A journal of the plague year* (1722), *Colonel Jack* (1722); *Roxana* (1724) en *The memoirs of a cavalier* (1724; misschien niet van hem). Er staan ruim 250 publikaties op zijn naam.

UITG. *Novels and selected writings* by D. Defoe (14 dln., 1927–1928); *The review*, d. A.W. Secord (1939); *Letters*, d. G.H. Nealey (1955).

LIT. J.R. Moore, *D. Defoe, Citizen of the modern world* (1958); Idem, *A checklist of the writings of D. Defoe* (1960); M.E. Novak, *Defoe and the nature of man* (1963); G.A. Starr, *Defoe and spiritual autobiography* (1965); J.P. Hunter, *The reluctant pilgrim* (1966); P. Earle, *The world of Defoe* (1977); F. Bastian, *Defoe's early life* (1981); M.E. Novak, *Realism, myth and history in Defoe's fiction* (1983); G. Sill, *Defoe and the idea of fiction* (1984); V.O. Birdsall, *Defoe's perpetual seekers: a study of the major fiction* (1985); I. Bell, *Defoe's fiction* (1985); M. Boardman, *Defoe and the uses of narrative* (1986); P.N. Furbank en W.R. Owens, *The canonization of Daniel Defoe* (1988); P. Backscheider, *Daniel Defoe: his life* (1989).

deformatie [natuurkunde] (v. Lat. *deformatio* = vervorming), de vormverandering die optreedt wanneer op een vast voorwerp krachten of momenten worden uitgeoefend; zie *vervorming.

Defossez, René (Spa 4 okt. 1905 – Etterbeek 20 mei 1988), Belgisch dirigent en componist, studeerde aan het conservatorium van Luik en behaalde in 1935 de Prijs van Rome. In 1937 werd hij eerste-dirigent aan de Koninklijke Muntscouw-

◀ Defoe, Daniel.

de paus (uitspraak 'ex cathedra' vanaf de leerstoel) wanneer hij als hoofd van de kerk leraar is.

de situatie [sociologie], situatie door een groep mensen in de sociale situatie waarin zij zich bevinden, welke interpretatie bepaald wordt door het eigen *referentiekader. De situatie als breedte van gevoelens, als gewoon of ongewoon, hangt mede af van de sociale situatie die men inneemt. De uitdrukking is afkomstig van W.I. Thomas (1894–1956), die er op gewezen heeft dat voor de socioloog vaak minstens twee situaties zijn: de situatie is dat een mening waar wordt gehouden of voor waar wordt gehouden door de mensen zich in hun handelen. Men defineert situaties als 'the social situation in their consequences' (Thomas). Door Merrell (1937) uitgewerkt in zijn bekende opvattingen aangaande de *self-fulfilling prophecy*. Een onjuiste mening kan men er zijn handelen naar zijn vertrouwen in de bank (waarvoor hij failliet gaat). Ook de *self-fulfilling prophecy*, bijv. de voorspelling van een tekort aan artsen zal komen tot een zodanige toeloop van zieken dat er uiteindelijk een tekort aan geneesheren sprake is.

De genoemde auteurs allen spreken over de relatie tussen de werkelijke situatie en de wijze waarop deze gezien wordt door andere sociologen (onder andere Berger) verder en stellen dat sociale realiteit geen andere realiteit is dan dat zij als zodanig door een groep mensen gedefinieerd. Macht bijv. van een persoon of een groep is alleen aanwezig indien deze wordt erkend. Daarom kan iemand de macht van een der machtigste mensen veranderen in een onbetreftelijke, zoals Chroesj-bergs. In deze visie kan er een verschil tussen werkelijkheid en een definitie van werkelijkheid, doch alleen van de werkelijkheid en soms tegenstrijdige definitie van een situatie.

LIT. B. Rosenberg, red., *Sociological theory* (1957); P.L. Berger, *Sociological theory* (1966); W.I. Thomas, *On social organization and personality* (1966); P.L. Berger, *The social construction of reality* (1969); A. Werton, *Social theory and social organization* (1969); P. McHugh, *Defining the situ-*

tion (Lat.), een lid van het bestuur van de instellingen bestaande uit de definitoren (*definitorium*), die de overste van een organisatie van advies te dienen of te bevelen voor bepaalde beslissingen is.